

inclusive, and tolerant world. Together, they promote peaceful coexistence and empower diverse individuals and communities.

References

1. Albert Bandura (1977). Theory of social learning. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. [Online] Available: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=-&id=rGMPEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA141&dq=albert+bandura+social+learning+theory&ots=SuFUGn5T9C&sig=yLDJS1KsZJs-cklJDSdGeUhGMuI&redir_esc=y#v=onepage&q=albert%20bandura%20social%20learning%20theory&f=false (accessed date: on April, 2024).
2. Erving Goffman (2008). Behavior in Public Places. Simon and Schuster. [Online] Available: <https://osf.io/zth8x> (accessed date: on April, 2024).
3. Tannen, D. (1990, June 24). Sex, lies and conversation; why is it so hard for men and women to talk to each other? [Online] Available: <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1990/06/24/sex-lies-and-conversation/01cb17ba-1af7-4bf4-8a02-3d1b6c11648f/> (accessed date: on April, 2024).
4. Декларація принципів толерантності. Прийнята на XXVIII сесії Генеральної конференції держав членів ЮНЕСКО (25 жовтня – 16 листопада 1995 р.) // Віче. 2002. № 1. С. 53–60.
5. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук. К.: Абріс. 2002. 742 с.

Данилова Л. В.,

*здобувачка другого рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Психологія перемовин та медіація»,
Західноукраїнського національного університету (Україна)*

СОЦІАЛЬНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Дослідження проблем стресостійкості особистості давно викликає науковий інтерес вчених, а період війни в Україні зумовлює необхідність глибшого

вивчення даного питання. Адже опірність до стресу кожної людини зокрема впливає на рівень ментального здоров'я населення загалом.

На стресостійкість впливають різні чинники: соціальні, психологічні та культурні [6].

Соціальні фактори стресостійкості виражені через вплив зовнішнього середовища на людину. Завдяки ряду наукових досліджень встановлено, що високий рівень соціальної підтримки сприяє зменшенню психологічних проблем після стресових ситуацій [7].

Значна частина наукових праць направлена на вивчення особистісних рис, які вчені трактують як стійкі індивідуальні відмінності між людьми, що впливають на їхні реакції в навколишньому середовищі [8], враховуючи особливості особистісного стилю спілкування і специфіку міжособистісної взаємодії. Так, науковці Дж. Ормел, Р. Сандерман і Р. Стюарт були одними з перших, які охарактеризували особистісні якості, які зумовлюють резистентність до стресу, зокрема вони описали три головні особистісні характеристики: нейротизм, самооцінка та локус-контроль [5].

В. Корольчук акцентує увагу на таких особистісних утвореннях, які сприяють стресостійкості: "Я-концепція", інтернальний локус-контроль, достатній когнітивний та комунікативний розвиток. На думку дослідниці висока резистентність до стресу забезпечується врівноваженістю, впевненістю в собі, відсутністю сором'язливості, низьким рівнем особистісної тривожності, волевим самоконтролем, самовладанням, присутністю мотивації соціальної значущості праці [1].

Щодо культурних аспектів, які впливають на стресостійкість особистості, то, згідно з численними дослідженнями, важливими чинниками є географічне місце проживання людини, а також расова, етнічна та сексуальна приналежність, статус мігранта, відношення до субкультурної меншини тощо. Соціалізація з людьми, схожими за відповідною приналежністю виступає захисним фактором від негативних психологічних наслідків різного роду дискримінацій [2].

Результати наукових досліджень засвідчили, що в США та Мексиці серед іммігрантського населення, яке отримувало соціальну допомогу та підтримку (догляд за дітьми, мовних репетиторів, кейс-менеджерів тощо) із врахуванням їх культурних та ментальних особливостей, спостерігались досить високі показники стресостійкості [3]. Для осіб, які ідентифікують себе як сексуальні меншини, зв'язок із спільнотою зі схожою сексуальною ідентичністю також сприяє стресостійкості [4]. Аналізуючи вище викладений матеріал, ми припускаємо, що хоча ідентифікація особистості з певною групою може нести собою додаткові стресогенні фактори, проте така приналежність до тих, хто поділяє визначену особистістю ідентичність, може бути одним з факторів підвищення рівня стресостійкості.

Стрес як явище є неминучим у житті людини, зменшення його негативного впливу на фізичне і ментальне здоров'я можливе через нарощення стресостійкості. Остання залежить від сукупності соціальних, психологічних та культурних чинників. Люди, у яких високий рівень резистентності до стресу як правило, мають соціальну підтримку, культурні зв'язки з відповідними групами, низький рівень нейротизму, а також високу самооцінку та віру у власні сили.

Список використаних джерел

1. Корольчук В. М. Психологія стресостійкості особистості: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / В. М. Корольчук. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2009. 32 с.
2. Brown D., Tylka, T. Racial discrimination and resilience in African American young adults: Examining racial socialization as a moderator. *Journal of Black Psychology*. 2011. Vol. 37. P. 259–285.
3. Goodman R., Vesel, C., Letiecq B., Cleaveland C. Trauma and resilience among refugee and undocumented immigrant women. *Journal of Counseling and Development*. 2017. Vol. 95. P. 309–322.

4. McConnell E., Janulis P., Phillips G., Truong R., Birkett M. Multiple minority stress and LGBT community resilience among sexual minority men. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. 2018. Vol. 5, P. 1–12.
5. Ormel J. Personality as modifier of the life event – distress relationship: A longitudinal structure equation model. *Person. Individ. Diff.* 1988. Vol. 9. No 6. P. 973–982.
6. Southwick S., Bonanno G., Masten, A., Panter-Brick C., Yehuda, R. Resilience definitions, theory, and challenges: interdisciplinary perspectives. *European Journal of Psychotraumatology*, 2014. Vol. 5(1). URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4185134/> (дата звернення 12.04.2024).
7. Ward J., Brady A., Jazdzewski R., Yalch M. Stress, Resilience, and Coping. *Emotion, Well-Being, and Resilience*. Palo Alto University. USA. P. 3-10.
8. Widiger T., Smith G. Personality and psychopathology. *Handbook of Personality: Theory and Research (3rd ed.)*. The Guildford Press. New York. 2008. P. 743–769.

Сергій Захарін,

доктор економічних наук,
головний науковий співробітник відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України,

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ОСВІТА

Забезпечення доступу до освіти в умовах воєнного стану в Україні стало першочерговою необхідністю вітчизняної освітньої галузі. Військове вторгнення росії в Україну призвело до численних людських жертв і величезних руйнувань, у тому числі освітньої інфраструктури - 928 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів (Освіта під загрозою, 2022), було зупинено освітній процес в усіх закладах країни. Окрім того, згідно з даними ЮНІСЕФ, за перший місяць війни, розв'язаної рф в Україні, місце проживання змінили приблизно 4,3